

PÄÄSTÖKATTO, TALOUDEN RAJAT JA ENERGIAN TARVE

SUOMALAISEN ILMASTOKESKUSTELUN MUOTOUTUMINEN

JOHDANTO

Ilmastonmuutos on 1990-luvulla noussut tärkeäksi kansainvälisen ympäristöpolitiikan keskustelunaiheeksi. Alun perin tiedeyhteisön sisällä virinnyt huoli ihmisen aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen lämmittävistä vaikutuksista on saanut poliitikot, kansalaisjärjestöt, tutkijat ja myös tavalliset kansalaiset ympäri maailman vaatimaan toimenpiteitä päästöjen rajoittamiseksi ja johtanut lopulta myös kansainvälisen, kasvihuonekaasujen vähentämiseen tähtäävän sopimusjärjestelmän luomiseen.

Kansainvälistä ilmastopolitiikkaa koskeva sopimusprosessi on nopeasti edennyt vuonna 1992 Rion ympäristökokouksen yhteydessä solmitusta yleisluonteisesta puitesopimuksesta vuonna 1997 sovittuun Kioton pöytäkirjaan, jossa vaikeiden neuvottelujen tuloksena ensimmäistä kertaa määriteltiin teollisuusvaltioille määrälliset velvoitteet vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Pöytäkirjaan sisällytettyjen mekanismien pelisääntöjen sopimisen vaikeudet ja Yhdysvaltojen kielteinen suhtautuminen Kioton pöytäkirjaan ovat kuitenkin aiheuttaneet pelkoa saavutettujen neuvottelutulosten kariutumisesta. Aivan viime aikoina ilmastoprosessissa on tosin otettu uusia edistysaskeleita. Bonnissa heinäkuussa 2001 pidetyssä ilmastokokouksessa saatiin viimein laadittua säännöt Kioton pöytäkirjan käytännön toteutukselle. Seuraava tavoite on Kioton pöytäkirjan voimaan saattaminen, joka voi tapahtua, kun riittävän moni maa on ratifioinut pöytäkirjan. Tämän tavoite ei ole kuitenkaan helppo, sillä Yhdysvaltain – eli suurimman yksittäisen kasvihuonekaasupäästöjen tuottajan – jääminen pöytäkirjan ulkopuolelle on herättänyt epäilyksiä pöytäkirjan ratifiointiehdon saavuttamisesta.

Ilmastonmuutoksen nouseminen kansainvälisen politiikan foorumille on tehnyt siitä myös kansallisesti tärkeän kysymyksen. Suomessa il-

mastokysymystä on pohdittu etenkin energiantuotantoa koskevien valintojen yhteydessä ja myös kansallisen ilmastostrategian muotoilu on herättänyt runsaasti poliittista kiinnostusta ja keskustelua. Ilmasto-ongelman kansallisesti saamia merkityksiä ei kuitenkaan voida tulkita vain heijastumana kansainvälisestä ongelmanmäärittämisestä, sillä kansainväliset ympäristöongelmat eivät välity kansalliselle tasolle suoraan. Kansallisella tasolla tapahtuva ongelman määrittely on sen sijaan poliittinen prosessi, joka nivoutuu yhteen kansallisten erityispiirteiden, historiallisesti muovautuneiden arvojen ja valta-asetelmien kanssa. Ongelman vastaanotosta muovautuu siten yksittäisen kansallisvaltion kohdalla ainutkertainen asetelma, jonka ymmärtäminen luo perustan myös mahdollisten ratkaisukeinojen löytämiselle.

Tässä artikkelissa tarkastelen, miten kansainvälinen ilmastopolitiikka on otettu vastaan suomalaisessa keskustelussa Kioton kokouksen jälkeen. Lähdän liikkeelle keskusteluun osallistuneista toimijoista ja keskustelussa esitetyistä argumenteista. Tämän jälkeen analysoin tapoja, joiden avulla keskusteluun osallistuneet toimijat liittyivät ilmasto-ongelman tärkeinä pitämiinsä muihin yhteiskunnallisiin teemoihin. Samalla kartoitan keskustelun laajempaa kontekstia, joka selittää toimijoiden argumentoinnissaan tekemiä valintoja. Artikkelin tavoitteena on selvittää niitä poliittisia prosesseja, joiden kautta kansainvälisten ympäristöneuvotteluiden tulokset välittyvät kansalliseen ympäristöpolitiikkaan sekä tuoda esiin kansallisen ympäristöpolitiikan ristiriitoja ja keskustelustrategioita.

AINEISTO JA MENETLMÄT

Ilmastonmuutoksen määrittely osaksi poliittista todellisuutta on tapahtunut useilla eri areenoilla, joista yksi tärkeimpiä on joukkotiedotus. Esa Vä-

liverrosen mukaan (1996, 89) joukkoviestimet tekee tärkeäksi nimenomaan niiden rooli ”interdiskursiivisena areenana”, joka kokoaa samaan tilaan erilaisia toimijoita ja samalla kertoo muiden julkisuustilojen tapahtumista. Joukkoviestimet mahdollistavat siten keskusteluyhteyden sellaisenkin toimijoiden välille, jotka eivät muuten välttämättä kohtaisi toisiaan. Samalla tieto kulloinkin tärkeäksi koetuista keskustelunaiheista ja eri toimijoiden mielipiteistä myös välittyy laajalti koko yhteiskuntaan.

Tarkastelen suomalaisen ilmastopolitiikan muotoutumista Suomen tärkeimmän päivälehdessä, Helsingin Sanomien (HS:n), kautta. Helsingin Sanomien paikkaa tutkimukseni pääasiallisena lähteenä puoltaa sen erityisasema suomalaisessa viestintäjulkisuudessa ja yhteiskunnallisen päiväjärjestyksen asettamisessa. Tähän erityisyyteen liittyvät mm. sen levikki, kattavuus, toimintaresurssit ja institutionaalinen asema. (Suhonen 1994, 70–71.) Toisaalta myös oma kokemukseni tutkimusprojektista, jossa seurattiin mm. ammattijärjestölehtien ja energia-alan julkaisujen ilmastoaiheista kirjoittelua (Kaisti & al. 2000), sai minut vakuuttuneeksi siitä, että Helsingin Sanomat tarjoaa kattavan ja tiivistetyn kuvan ilmastokeskusteluun liittyvistä aiheista ja argumenteista.

Tutkimusaineiston keräsin ajalta 1.1.1998–30.6.1999. Ajanjakson alun valitsin joulukuussa 1997 pidetyn Kioton ilmastokokouksen mukaan. Kioton pöytäkirjasta muodostui tärkeä virstanpylväs niin ilmastopolitiikan kuin myös laajemmin koko kansainvälisen ympäristöpolitiikan kannalta, joten halusin selvittää, miten tällainen uudenlainen kansainvälisesti sitova velvoite on näyttäytynyt yksittäisen maan kannalta. Puolentoista vuoden ajanjakson katsoin puolestaan riittävän keskustelun päälinjojen ja mahdollisten muutosten selvittämiseen. Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa kävin Helsingin Sanomien ilmastoaiheisen kirjoittelun läpi useaan kertaan. ”Ilmastoaiheen” käsitin melko väljästi, sillä tarkoitukseni oli hahmottaa keskustelun ulottuvuuksia laajalti. Käytännössä tarkastelin Helsingin Sanomien kirjoittelua tarkemmin myös niiden teemojen osalta, jotka jollain tavalla kytkeytyivät ilmasto-ongelmaa koskevaan argumentointiin.

Määrällisen kartoituksen kohteeksi valitsin Helsingin Sanomien ilmastopolitiikkaa käsittelevät mielipide- ja vieraskynäkirjoitukset, koska ne

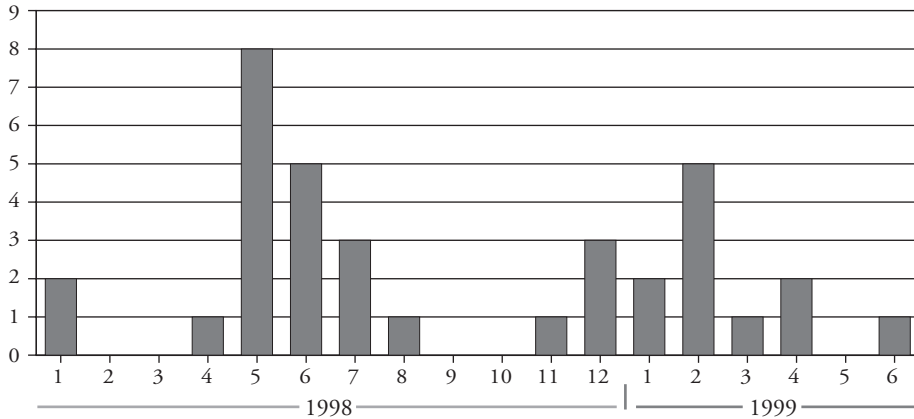
kertovat selvimmän ilmastokysymyksen nousemisesta määrittelykamppailujen kohteeksi. Kirjoituksia löytyi yhteensä 35 ja niiden kuukausittaisen jakauman perusteella erottuu erityisesti kaksi vaihetta, jolloin keskustelu olennaisella tavalla vilkastui (kuvio 1).¹ Kioton kokouksen jälkeisenä keväänä käytiin kiivasta keskustelua siitä, miten Kioton pöytäkirjassa määritelty kasvihuonekaasujen vähentämisvelvoite tulisi jakaa EU:n jäsenmaiden kesken. Kesäkuussa 1998 asiasta syntyi EU:n sisällä sopimus, minkä jälkeen keskustelu Suomessa hiljeni. Keskustelu käynnistyi kuitenkin uudelleen vuoden 1998 lopussa, jolloin sen kohteena oli lähinnä päästövähennysvelvoitteen, niin kutsutun nollatavoitteen², merkitys Suomen energiapolitiikalle. Valitsin nämä kaksi keskustelun tihtentymävaihetta tarkemman analyysin kohteeksi. Molempien ajanjaksojen osalta mielipide- ja vieraskynäkirjoitukset muodostivat aineiston perusrungon, jota täydensin muilla ilmastopolitiikkaa käsittelevillä lehtikirjoituksilla.

Ensimmäisen ajanjakson tarkensin alkaneeksi 23.4.1998, jolloin Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton (TT:n) toimitusjohtajan Johannes Koroman kärkevä kirjoitus Vieraskynä-palstalla käynnisti kiivaan keskustelun EU:n sisäisestä taakanjaosta. Kauppa- ja teollisuusministeri Antti Kalliomäen 13.7.1998 ilmestynyt kirjoitus pyrki puolestaan ikään kuin päätöspuheenvuorona vetämään yhteen taakanjakoneuvottelujen tuloksen, joten asetin sen takarajaksi. Aineistoa ensimmäiseltä ajanjaksolta löytyi yhteensä 36 juttua.

Keskustelun uudelleen käynnistymisen täsmensin Helsingin Sanomien vuoden 1999 alussa julkaisemaan Suomen energiataulevaisuutta käsitteeseen skenaarioon, jonka mukaan Suomi pystyisi saavuttamaan ilmastotavoitteet paitsi ydinvoimastrategialla myös vaihtoehtoisesti puun, kaasun ja energiansäästön avulla. Tämä herätti heti keskustelua mielipideosastolla. Lisäksi on

¹Luokitteluun valitsemani mielipidekirjoitukset käsittelevät ilmastopolitiikkaa pääaiheenaan, tai ilmastopolitiikka sisältyy kirjoituksiin yhtenä esitettynä näkökulmaa olennaisesti perustelevana tekijänä. Ilmastonmuutosta luonnontieteellisenä ilmiönä käsitteleviä mielipidekirjoituksia on ole laskenut mukaan.

²Nollatavoite tarkoittaa Suomelle määriteltyä velvoitetta pitää ensimmäisen sopimuskauden aikana eli vuosina 2008–2012 kasvihuonekaasujen keskimääräiset päästöt korkeintaan samalla tasolla kuin ne olivat vuonna 1990.

nähtävissä, että keskustelun aktivoituminen liittyi läheisesti myös kevään aikana pidettyihin eduskuntavaaleihin. Tarkastelujakson loppu olikin mielekästä rajata eduskuntavaalien ja uuden hallituksen muodostamista välittömästi seuraneisiin kommentteihin, sillä uuden hallituksen nimittäminen ja hallitusohjelman hyväksyminen olivat myös osaltaan ilmastokeskusteluun vaikuttavia ratkaisuja, joiden jälkeen kiihkein argumentointi tasoittui.³ Toiseksi ajanjaksoksi määrittyi siten vuoden 1999 neljä ensimmäistä kuukautta. Tältä ajanjaksolta löytyi yhteensä 34 ilmastopoliittikkaa käsittelevää kirjoitusta.

Artikkelissa esitetyt tutkimustulokset pohjautuvat valitsemiäni aineistojen laadulliseen ja määrälliseen sisällönerittelyyn. Analyysi on edennyt siten, että ensin luokittelin keskusteluissa esiintyneet toimijat ja analysoin heidän rooliaan ilmastokeskustelussa. Tämän jälkeen erottelin toimijoiden keskustelussa muodostamat liittoumat. Lopuksi valitsin molemmilta ajanjaksoilta keskeisimpien toimijoiden vieraskynä- tai mielipidekirjoituksia – yhteensä 11 – yksityiskohtaisen argumenttianalyysin kohteeksi. Nämä argumenttianalyysit on tarkemmin esitelty artikkelissa

”Suomalaisen ilmastokeskustelun toimijat ja argumentit” (Perimäki 2001). Argumenttien analysoinnissa sovelsin Chaïm Perelmanin kehittämää uuden retoriikan argumentaatioteoriaa (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969). Analyysissä kiinnitin huomiota erityisesti erilaisiin syyksi lukemisen ja asioiden yhdistelyn tapoihin sekä argumenttien taustalla vaikuttaviin lähtökohtalettamuksiin. Tässä artikkelissa esittelen yhteenvedon näistä analyysituloksista ja lisäksi pohdin, millaisiin laajempiin merkityskokonaisuuksiin erilaiset ilmastokeskustelussa esitetyt argumentit kiinnittyivät.

ILMASTOKESKUSTELUN TOIMIJA JA KOALITIOT

Ilmasto-ongelman ja päästövähennyskeinojen määrittelyyn osallistui Helsingin Sanomien palstoilla monentyppisiä toimijoita: virkamiehiä, poliitikkoja, tutkijoita sekä elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen edustajia. Keskustelu tiivistyi molempina ajanjaksoina selkeästi kahden vastakkaisen ryhmittymän väliseksi määrittely- ja valtakamppailuksi. Näitä liittoumia voidaan kutsua *toimijakoalitioiksi*, jotka pitivät ilmastokeskustelun yhteydessä yllä eräitä todellisuutta koskevia merkityksenantotapoja ja samalla esittivät vaatimuksia oikeaksi kokemiensa poliittisten ratkaisujen toteuttamisesta.

Ensimmäisenä ajanjaksona toimijakoalitioiden (kaavio 1) välille syntynyt jännite koski Suomelle Kioton kokouksessa alustavasti määriteltyä nollatavoitetta. Suomen nollatavoitetta jyrkästi vastustanut Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliit-

³Hallitusohjelmassa päästövähennysten toteuttamiseen liittyvät energiantuotantovaihtoehdot jätettiin kuitenkin vielä avoimiksi: ” – – voimalaitospäätöksiä tehtäessä on lähdettävä siitä, että ne perustuvat vähäpäästöisiin vaihtoehtoihin siten, ettei mitään teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoista ja ympäristötavoitteita tukevaa tuotantomuotoa suljeta pois päävaihtoehtojen joukosta” (Paavo Lipposen toisen hallituksen ohjelma, www.vn.fi).

Kaavio 1. Taakanjakoneuvottelujen yhteydessä muodostuneet koalitiot ja niiden keskeisimmät toimijat

<i>"Nollatavoite on mahdollisuus"</i>	<i>"Nollatavoite on uhka"</i>
Vihreä liitto Tutkija Markku Wilenius Ymp.valiokunnan pj. Pentti Tiusanen Tampereen yliopiston ilmastotutkijat Tutkimusprofessori Jouko Tuomisto Suomen luonnonsuojeluliitto Ympäristöministeriö	Valtiovarainministeriö Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto Metsäteollisuus ry. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Kauppa- ja teollisuusministeriö

Kaavio 2. Ydinvoima päästövähennyskeinona: koalitiot sekä niiden keskeisimmät toimijat

<i>"Lisäydinvoimaa ei pidä rakentaa"</i>	<i>"Ydinvoiman lisärakentaminen on kannatettavaa/välttämätöntä"</i>
Vihreä liitto Ympäristöministeri Pekka Haavisto Edelleen ei ydinvoimaa -kansalaisliike Professori Pentti Malaska Tutkijat Markku Wilenius, Jari Kaivo-oja ja Jyrki Luukkanen	Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto Metsäteollisuus ry. Finergy Fortum Tulevaisuusvaliokunnan pj. Martti Tiuri Akateemikko Jorma K. Miettinen

to muodosti toisen koalition ytimen, jonka ympärille kokoontui useita muita Kioton sopimukseen varauksellisesti suhtautuneita tahoja. Koalition päämääränä oli estää Suomen sitoutuminen nollatavoitteeseen. Tämä päämäärä jäi kuitenkin useissa lausumissa implisiittiseksi. Sen sijaan korostettiin erityisesti nollatavoitteen aiheuttamaa uhkaa suomalaiselle hyvinvoinnille.

Nollatavoitteeseen myönteisesti suhtautuneet toimijat muodostivat keskustelussa koalition, jonka keskeisiksi toimijoiksi nousivat Tampereen yliopiston ilmastotutkijat sekä Vihreä liitto puheenjohtajansa Satu Hassin johdolla. Myös Helsingin Sanomat otti pääkirjoituksissaan varovaisen myönteisen kannan päästövähennyksiin, vaikka totesikin Suomen ”joutuvan koville päästösitoumuksen kanssa”. Koalition päämääränä oli saada Suomi sitoutumaan vähintäänkin nollatavoitteeseen EU:n sisäisessä taakanjaossa.

Toisena ajanjaksona keskustelussa oli niin ikään erotettavissa selviä ristiriitoja eri toimijaryhmien välillä. Kiistoja herättivät erityisesti keskustelijoiden erilaiset tavat suhtautua kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi tarvittavaan keinovalikoimaan. Keinovalikoimaa koskevat ristiriidat tiivistyivät konfliktiksi lisäydinvoimasta. Ydinvoiman korostumisesta huolimatta keskustelussa ei kuitenkaan ollut kyse pelkästään yksittäiseen voimalaratkaisuun kohdistuvista intohimoista, vaan näkemyseroja oli esimer-

kiksi siitä, minkälainen on uusiutuvien energialähteiden nykyinen potentiaali ja kuinka nopeasti ne nousevat merkittäviksi energialähteiksi. On myös huomattava, että vaikka ydinvoima lähes poikkeuksetta nousi esille päästövähennyskeinosta puhuttaessa, siihen ei aina otettu suoraan kantaa. Etenkin Suomen nollatavoitteen ongelmia korostaneet toimijat jättivät usein suoran ydinvoimakantansa sanomatta. Näiden toimijoiden lausumissa ydinvoima kuitenkin korostui monesti *ainoana jäljelle jäävänä* vaihtoehtona ilmastopimuksen toteuttamiseksi.

Ydinvoiman lisärakentamiseen päästövähennyskeinona tukeutuvan ryhmittymän (kaavio 2) ytimen muodostivat teollisuuden etujärjestöt, joista keskeisimmin olivat esillä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto sekä Metsäteollisuus ry. Myös Energia-alan Keskusliitto Finergy ja voimayhtiö Fortum ottivat selkeästi myönteisen kannan ydinvoimaan. Varovaisen myönteisiä lausumia oli sen sijaan jo enemmän: mm. valtiovarainministeri Sauli Niinistö piti ydinvoimaa välttämättömänä kasvihuonekaasuja koskevan päästövähennysvelvoitteen täyttämiseksi, vaikka totesikin harjoittaneensa ”enenevässä määrin itsekritiikkiä suhteessa ydinvoimaan”. Niinistön ohella kauppa- ja teollisuusministeriö näki talouskasvun ja ympäristösitoumuksien yhteen sovitettavana yhtälönä, mutta ei kuitenkaan vaalien alla ottanut suoraan kantaa ydinvoiman

puolesta, koska ”nykyinen hallitus sulki vaihtoehdon pois”.

Lisäydinvoimaa vastustaneet toimijat muodostivat selkeärajaisen koalition. Yksi sen keskeisistä vaikuttajista oli Vihreä liitto, joka ilmoitti näkemyksensä, etteivät vihreät osallistu hallitukseen, joka ohjelmassaan sitoutuu lisäydinvoimaan. Vihreiden päästövähennyskeinoja koskevia näkemyksiä tukivat useat Turun ja Tampereen yliopistojen ilmastotutkijat sekä ympäristöministeriö ministeri Pekka Haaviston johdolla. Myös eräät kansalaisjärjestöt vastustivat jyrkästi lisäydinvoiman rakentamista.

Yleisenä linjana ilmastokeskustelussa oli, että samat toimijaryhmät, jotka ensimmäisessä vaiheessa olivat korostaneet nollatavoitteen toteuttamiseen liittyviä ongelmia, alkoivat toisessa vaiheessa tuoda esille ydinvoimaa tulevaisuuden energiantuotantoratkaisuna – kasvihuonekaasujen päästövähennysveloitteeseen vedoten. Samalla tavoin nollatavoitetta aluksi puoltaneet toimijaryhmät siirtyivät toisessa vaiheessa kannattamaan ydinvoimalle vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa Kioton sopimus. Näiden kahden linjan väliin jäi kuitenkin molempina ajanjaksoina toimijoita, joiden puheenvuorot olivat lähinnä yleisiä, luonnehtivia lausumia ja joista ei siten ollut suoraan johdettavissa mitään erityistä ilmastopoliittista kantaa. Rintamalinjat eivät myöskään pysyneet tarkasteluajanjaksoina täysin yhtenäisinä, sillä keskustelussa oli jo ensimmäisessä vaiheessa mukana muutamia toimijoita, jotka kannattivat nollatavoitteeseen sitoutumista nimenomaan ydinvoiman lisärakentamiseen vedoten. Lisäksi keskusteluun osallistuneiden toimijaryhmien näkyvyys muuttui tutkimusajanjaksona. Selkeimmin tämä tuli esille poliitikkojen ja tutkijoiden kohdalla. Ensimmäisenä ajanjaksona poliitikot olivat näkyvässä roolissa. Toisena ajanjaksona poliitikkoja osallistui sen sijaan keskusteluun huomattavan vähän, tutkijoiden osuus puolestaan lisääntyi selvästi.

Seuraavassa tarkastelen ilmastokeskustelussa esitettyjen argumenttien lähtökohtia, rakentamista sekä argumenttien valintaa selittäviä tekijöitä. Molempien ajanjaksojen osalta esitän ensin kokoavan yhteenvedon argumentoinnin tyypillisimmistä piirteistä ja koalitioita yhdistävistä tekijöistä. Tämän jälkeen tarkastelen perusteellisemmin eri koalitioihin kiinnittyneiden toimijoiden argumentointitapoja.

Ensimmäisenä ajanjaksona käydyn, nollatavoitetta koskeneen keskustelun näkyvin teema oli talous. Näkemykset taloudesta ja taloudellisesti rationaalista toiminnasta määrittivät myös eri toimijoiden tapaa argumentoida ja vaikuttivat olennaisesti heidän esille nostamiinsa teemoihin ja keskustelussa jatkossa politisoituneisiin kysymyksiin. Käsitys nollatavoitteen ja sen toteuttamiskeinojen taloudellisesta merkityksestä ankkuroitui keskustelussa erityisesti kansallisesti tärkeään ”Suomessa osataan” -mentaliteettiin. Puheenvuoron esittäjästä riippuen joko katsottiin Suomessa olevan erityisesti resurseja uuden teknologian kehittämiseen tai toisaalta vannottiin nimenomaan perinteisen perusmetalli- ja metsäteollisuuden vahvistamisen nimeen, koska niiden katsottiin olevan aloja, joilla suomalainen osaaminen on jo kehitetty huippuunsa. Samat kulttuuriset teemat tukivat siten koalitioiden keskenään ristiriitaisia päämääriä, kun ne yhdistettiin tarkoituksenmukaisella tavalla konkreettisempiin merkityselementteihin.

Sitoutuminen talouskasvuun ilmeni siten nollatavoitekeskustelussa vahvana *esisopimuksena* (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969) eli argumentoinnin yhteisesti hyväksyttynä, mutta usein julkilausumattomaksi jääneenä lähtökohtana.⁴ Talousargumenteista ja niitä tukevista esioletuksista tuli nollatavoitekeskustelussa erityisen vahvoja argumentointitapoja, koska ne kietoutuivat puheenvuoroissa kansallisen mytologian skeemoihin. Kansallisesta historiasta alkuperänsä juontavien merkityksenantojen avulla vahvistettiin käsitystä Suomesta ja suomalaisuudesta suhteessa ulkopuolisiin toimijoihin ja muihin valtioihin. Näiden kulttuuristen teemojen avulla uudesta ja josakin mielessä myös oudosta kansainvälisesti sito-

⁴Esisopimuksien merkittävyys perustuu siihen, että niitä käyttämällä ja ymmärtämällä reettori eli puhuja saa yleisön helpommin hyväksymään argumentteja, joita se ei ehkä muuten hyväksyisi. Perelman katsoo tällaisten yleisöä yhdistävien argumentoinnin lähtökohtien muodostuvan toisaalta todellisuutta koskevista tekijöistä (tosiseikat, totuudet, otaksumat) ja toisaalta arvostamisen perusteita koskevista tekijöistä (arvot, hierarkiat, päättelysäännöt). Arvostamisen perusteissa Perelman erottaa edelleen kaksi päätyyppiä, joissa viitataan joko määrällisiin tai laadullisiin perusteisiin. (Perelman 1996, 30.)

vasta ympäristövelvoitteesta tehtiin osa Suomea ja suomalaisuutta. Kansalliseen historiaan pohjautuvat yhtenäiset arviointiperusteet olivat myös ilmastokeskusteluun osallistuneiden toimijoiden yhteenkuuluvuutta lisääviä tekijöitä, joiden avulla luotiin kuitenkin useita erilaisia tulkintoja nollatavoitteen merkityksestä. Nollatavoitteen uhkana kokoneiden toimijoiden lausumissa korostettiin erityisesti Suomen pienuutta ja heikkoutta kansainvälisissä neuvotteluissa. Nollatavoitetta mahdollisuutena pitäneet toimijat loivat puolestaan mielikuvaa siitä, että Suomi ”putoaa kehityksen kelkasta”, syrjäytyy ja eristyy, jos se ei vastaa kansainväliseen kehityksen haasteeseen.

”Jo neuvotteluiden kuluessa esiintyi runsaasti esimerkkejä tilastokikkailusta, välistävedosta ja raskaimman taakan siirtämisestä toisille. Tällaisessa kaksin kourteen pelattavassa pelissä Suomi on yleensä joutunut altavastajaksi.” (TT:n toimitusjohtaja Johannes Koroma, HS 8.5.1998)

”Kaukonäköisimmät maat ovat jo panneet töpinäksi. Tanska, Ruotsi, Saksa ja Yhdysvallat ovat ryhtyneet toteuttamaan metsitysprojekteja, edistämään energiansäästöä ja kehittämään kaukolämpöverkkoja Baltian maissa ja Venäjällä. [– –] Meillä on erinomaiset mahdollisuudet tehdä energian säästöä ja uudesta energiatekniikasta kannattavaa ja työllistävää vientibisnestä. Suomen ja suomalaisen teollisuuden ei kannata jäädä haikailemaan ’saavutettujen etujen’, kuten halvan sähkön perään.” (Kansanedustaja, Vihreän liiton puheenjohtaja Satu Hassi, HS 13.6.1998)

Molempien koalitioiden toimijat käyttivät puheenvuoroissaan usein myös samoja ilmaisuja, mutta tarkoittivat niillä kuitenkin useimmiten aivan eri asioita. Argumentoinnissa käytettyjen käsitteiden sisältö jäikin usein epäselväksi tai tarkentui sopivalla tavalla tukemaan kulloinkin kyseessä olevan toimijan omia tarkoituksia. Argumentoinnissa käytettiin siten valikoiden hyväksi vakiintuneita arviointiperusteita eli *lokuksia* (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969), jotka yleisö entuudestaan tunnisti ja hyväksyi. Esimerkiksi ympäristömyönteisyys saattoi eri toimijoilla merkitä joko nollatavoitteeseen sitoutumista tai ”Suomen kannalta epärealistiseen tavoitteeseen” sitoutumatta jättämistä. Samalla tavoin isänmaallisuuden kaltainen tuttu ja yleisesti hyväksytty arviointiperuste voitiin keskustelussa yhdistää täysin vastakkaisten päämäärien tukemiseen. Merkityksenannoltaan ristiriitaiset käsitteet aiheuttivat ilmastokeskustelussa myös ohipuhumista, kun käsitteiden sisällöistä ei osattu tai haluttu keskustella.

Nollatavoitetta uhkana pitäneet toimijat painottivat keskustelussa energiantensiivisen vientiteollisuuden toimintaedellytysten ennallaan säilyttämistä. Näiden toimijoiden lausumissa taloudellisen kasvun katsottiin vääjäämättä edellyttävän myös sähkön kulutuksen jatkuvaa lisääntymistä. Perusteluna vedottiin taloudelliseen realismiin, jonka mukaisesti tuotantorakenteen muutokset eivät ole mahdollisia ainakaan lyhyellä aikavälillä ilman hyvinvoinnin, talouden ja työllisyyden kärsimistä. Poliittisten päätösten liikkumavara näyttäytyi puheenvuoroissa siten hyvin marginaalisena tavoiteltaessa taloudellista kehitystä ja kasvua. Yksi argumentoinnin keskeisistä piirteistä olikin välttämättömyyteen vetoaminen, jonka avulla pyrittiin luomaan vaikutelma nollatavoitteen edellyttämien muutosten mahdottomuudesta.

”Työllisyys- ja talouskasvutavoitteiden kohtuullinenkin toteuttaminen merkitsee Suomessa väistämättä, että energian ja erityisesti sähkön käyttö lisääntyy. Käytettävissä ei yksinkertaisesti ole riittävästi energiantuotantomuotoja, joilla päästöjen kasvua voitaisiin pienentää.” (TT:n toimitusjohtaja Johannes Koroma, HS 14.5.1998)

Energian ja erityisesti sähkön kulutuksen kasvun määrittäminen selviöksi nollatavoitetta uhkana pitäneiden toimijoiden lausumissa heijastaa käytäntöä, jonka mukaisesti runsasta ja edullista energiaa on Suomessa opittu lähes doktriinin omaisesti pitämään teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn ja myös hyvinvoinnin keskeisenä tekijänä. Yhtä vahvasti energiankulutuksen jatkuva kasvu on Suomessa perinteisesti nähty myös vaurauden merkinä. (Sairinen & al. 1999, 123.) Energiankulutuksen kasvua korostavan ajattelumallin vahvuuden on usein katsottu olevan seurausta sotien jälkeen vallan saaneesta kehitysoptimismista ja talouskasvun ideologiaan nojaavasta hyvinvointiajattelusta. Ajattelutavalle voi hakea myös selitystä energiantensiivisen teollisuuden vahvasta asemasta suomalaisessa talouspolitiikassa. Energia sinänsähän ei ole itse päämäärä vaan väline muiden tarkoitusten toteuttamiseen, mikä kytkee sen vahvasti yhteiskunnan energiaa käyttäviin sektoreihin ja niiden intresseihin (Vehmas 1995, 173). Jakob Donner-Amnell (1995, 192–197) kuvaa erityisesti metsäsektorin vaikutusvaltaa ns. *metsäsektorisopimuksen* avulla, jonka pääasiallista sisältöä on tiukan talouspolitiikan ja metsäsektorin koko-

naisvaltaisen edistämisen lisäksi pysyvä vallan- ja tulonjako tärkeimpien yhteiskunnallisten toimijoiden voimasuhteiden mukaan.

Ilmastokeskustelussa metsäsektorisopimuksen voima tuli esille edelleen hyvin vahvasti. Energiankulutuksen kasvun välttämättömyyttä ja nollatavoitteen toteuttamisen mahdollisuutta perusteltiin ensisijaisesti metsäteollisuuden kasvulla sähköntarpeella. Metsäteollisuudesta muovattiin keskustelussa siten turvallinen toimeentulon lähde, jonka vakuutettiin takaavan suomalaisten hyvinvoinnin myös muuttuvassa maailmassa. Metsäteollisuuden tärkeys näkyi jopa nollatavoitetta kannattavissa puheenvuoroissa, joissa nollatavoitteeseen kriittisesti suhtautuvien asenteiden moittimisen jälkeen yleisöä suostuteltiin nimenomaan metsäsektorin toimintakyvyn säilyttämiseen vedoten:

”Maailmalla Kioto on otettu vakavasti. Suomi valitettavasti puuskuttaa ilmastomuutoksen ymmärtämättömyyden jälkijunassa. Suomessa pyritään kaivautumaan vanhojen energiaratkaisujen suojapoteroihin toivoen, ettei kukaan huomaisi juuri meidän tuottavan erityisen paljon hiilidioksidia asukasta kohden. Kioton sopimuksen toteuttaminen ei kuitenkaan edellytä paperiteollisuudesta, ei edes kuumahierteestä luopumista.” (Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Pentti Tiusanen, HS 5.5.1998)

Ympäristöpaineiden alla metsäsektorista pyrittiin kuitenkin muovaamaan mallikelpoinen kestävä kehityksen edustaja. Nollatavoitetta uhkana pitävien toimijoiden puheenvuoroissa vedottiinkin usein suomalaisen teollisuuden kansainväliseen ympäristövastuuseen ja suomalaista metsätaloutta ylipäänsä puolustettiin kansainvälisesti esimerkillisenä ympäristöystävällisten toimintamallien alana.⁵ Metsäsektorisopimus oli siten saanut uudenlaisen muodon, jossa ympäristökyvykset tuotiin esille vanhoja päämääriä entisestään tukevinä ilmiöinä.

⁵Tutkimusajanjakson lopulla metsäteollisuus oli näytävästi esillä kestävä kehityksen edustajana myös HS:n uutisissa, joissa kerrottiin – yhtä aikaa ydinvoimavaatimusten kanssa – Metsäteollisuus ry:n tilastoinen Suomessa toimivan metsäteollisuuden hiilidioksidipäästöt. Metsäteollisuuden ympäristöystävällisyyttä painotettiin myös kerrottaessa metsäteollisuuden ympäristöinvestointien suuria lukuja: HS:n uutisen mukaan metsäteollisuus oli investoinut vuonna 1997 ympäristönsuojeluun lähes 50 prosenttia enemmän kuin aiemmin.

”Vaikka kapasiteettia [energiavaltaista metsäteollisuutta] Suomessa pienennettäisiinkin, niin kysyntä maailmalla ei vähene. Tuotteet vain tehtäisiin muualla. Uskallan väittää, että silloin ympäristövaikutukset ovat suuremmat.” (Metsäteollisuus ry:n ympäristöjohtaja Pertti Laine, HS 15.6.1998)

Nollatavoitetta uhkana pitäneet toimijat saattoivat puheenvuoroissaan ohimennen mainita myös ilmastomuutoksen torjumisen välttämättömyyden. Tämä puhetapa erottuikin selvästi omaksi pääteemakseen, joka tuki argumentteja taloudellista realismia korostavasta pääteemasta poikkeavalla tavalla. Maininta ilmastomuutoksen torjumisesta toimi kuitenkin useissa tapauksissa lähinnä yleisöä suostuttelevassa merkityksessä, eikä estänyt puheenvuoron esittäjää myöhemmin toteamasta, taloudellisiin syihin vedoten, että juuri Suomelle koitua päästövähennysvelvoite on epäoikeudenmukainen ja aivan liian raskas.

”Kansanedustaja Tiusanen on oikeassa arvellessaan minun olevan aidosti huolestunut kasvihuoneilmioistä ja myös pyrkivän löytämään keinoja tämän mahdollisen luonnonkatastrofin korjaamiseen. Olen myös huolissani siitä, mitkä ovat Kioton sopimuksen todelliset vaikutukset suomalaisten perheiden elämään, työpaikkoihin ja hyvinvointiin.” (TT:n toimitusjohtaja Johannes Koroma, HS 8.5.1998)

UUDEN TEKNOLOGIAN ASETTAMA HAASTE

Nollatavoitteeseen myönteisesti suhtautuneiden toimijoiden näkökulmasta Suomelle määritelty nollatavoite ei muodosta uhkaa talouskasvulle. Teollisuuden rakennemuutosta nollatavoitteen puolustajat pitivät uudessa tilanteessa kuitenkin talouskasvun välttämättömänä edellytyksenä. Näkemystä rakenteellisten muutosten välttämättömyydestä tukivat etenkin vertaukset muiden maiden toimintaan, ja puheenvuoroissa nostettiin usein esille muiden maiden saavutukset energiansäästön ja hiilidioksidipäästöjen vähentämisen saralla. Etulyöntiaseman painotettiin olevan niillä mailla, jotka ryhtyvät ajoissa muuttamaan toimintaansa kansainvälisten ja yhä ympäristötietoisempien markkinoiden mukaisesti. Puheenvuoroissa luotiin siten optimistista kuvaa uudistuksista, joiden avulla taloudellinen hyvinvointi ja ilmastomuutoksen torjuminen, tai ympäristön säilyminen laajemminkin, voidaan yhdistää. Koalitiota yhdistävä pääteema olikin ilmastotavoitteen edellyttämien muutosten pitä-

minen uutena mahdollisuutena Suomen talouselämälle.

”Kioton jälkeisessä tilanteessa, jossa teollisuusmaat joutuvat vähentämään päästöjään, avautuu energiansäästön, uusiutuvan energian sekä yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon teknologioille kasvavat markkinat. Ne maat tulevat tulevaisuudessa menestymään ja kasvattamaan kilpailuetuaan, jotka kannustavat tehokkuuteen ja ympäristöinnovaatioihin. Haluaako Suomen teollisuus jättää tämän mahdollisuuden käyttämättä?” (Kansainvälisten asiain päällikkö Johanna Kojola, Suomen luonnonsuojeluliitto, HS 21.5.1998)

Nollatavoitetta mahdollisuutena pitäneiden toimijoiden argumentoinnin taustalla vaikuttivat suomalaisessa yhteiskuntakehityksessä kasvavaa painoarvoa saaneet uudenlaiset toimintamuodot ja etenkin huipputeknologiaa edustavien alojen voittokulku. Nollatavoitetta puolustanut toimijakoalitio ammensi siten argumentointiinsa voimaa uuden kasvuteorian (esim. Leiponen & Ylä-Anttila 2000) ydinaineksista: tiedosta ja uusista ideoista talouskasvun moottoreina. Vakuuttavuutta argumentoinnille haettiin Nokiesta sekä muista teknologiamenestyjistä, joihin vedoten oli helppo enustaa Suomelle menestystä myös päästövähennys- ja energiansäästökäytännöiden viejänä. Ilmastokeskustelussa informaatio- ja teleteknologia-aloista muovattiin siten esimerkki kaikkinaisen teknologisen osaamisen mahdollisuudesta tuottaa menestystä suomalaiselle yhteiskunnalle.

”Ilmastonmuutoksen torjunta avaa jättäjämaiset mahdollisuudet uusille innovaatioille ja niiden viennille. Mikään ei estä Suomea valloittamasta maailmaa yhtä hyvin energiatekniikan kuin teletekniikan innovaatioilla.” (Tutkimusprofessori Jouko Tuomisto, Kansanterveyslaitoksen ympäristöterveyden osastoryhmä, HS 9.5.1998)

Teknologiamenestykseen vetoavan argumentoinnin taustalla näkyivät heijastumina toisaalta myös hyvinkin perinteiset, kansalliseen identiteettiin kuuluvat arvot ja näkemykset suomalaisesta sisusta, jonka avulla pystytään talouden toimintaedellytysten muuttuessa luomaan nopeasti uusia menestystekijöitä suomalaiselle taloudelle. Argumentoinnissa haettiin tällöin voimaa perinteisestä uudisraivaajamentaliteetista: ”meillä suomalaisilla” painotettiin olevan kaikki edellytykset uudenlaisen vientiteollisuuden rakentamiseen, jos vain niin haluamme. Huomionarvoista onkin, että nollatavoitetta mahdollisuutena pitäneiden toi-

mijoiden argumentoinnin taustalla oli aivan samanlainen talouskasvun avulla tapahtuva hyvinvointilupaus kuin nollatavoitteen kritisoijienkin puheenvuoroissa.

”Suomi on jo panostanut päästöjensä vähentämiseen. Nyt näistä toimista ja niiden jatkamisesta voisi tulla perusta talouden uudelle tukijalalle.” (Ympäristöpolitiikan tutkija Juhani Tirkkonen, HS 4.5.1998)

Nollatavoitteen kritisoijien tavoin myös nollatavoitteen puolustajien puheenvuoroissa esiintyi argumentteja, joiden lähtökohtana eivät olleet niinkään Kioton sopimuksen sanelemat vaatimukset ja niiden taloudellinen merkitys, vaan ilmastonmuutos itsessään, luonnontieteellisesti osoitettuna tosiasiallisena ilmiönä. Tämä argumentointitapa jäi kuitenkin marginaaliseksi ja toimi nollatavoitteen puolustajien puheenvuoroissa yleensä vain johdatteluna painavampien talousargumenttien esittämiselle. Oikeudenmukaisuus ja rikkaiden maiden vastuu osoittautuivat sen sijaan tärkeiksi, vaikkakin useimmiten talouskasvulle alisteisiksi, argumentoinnin esisopimuksiksi Suomen nollatavoitteen puolustamisessa.

Kansallisesti tärkeäksi tunnustettuihin ilmiöihin perustuvasta argumentoinnistaan huolimatta nollatavoitetta puolustanut toimijakoalitio jäi keskustelussa selvästi haastajan asemaan. Se sai keskustelussa kuitenkin määrällisesti näkyvän roolin, sillä suurin osa mielipideosastolla ilmestyneistä kirjoituksista tuki nollatavoitteen toteuttamista. Nollatavoitteen vastustajat joutuivatkin keskustelun kuluessa selvästi puolustusasemiin. Huomionarvoista on myös, että hallitsevan koalition tavoite ei vahvasta valta-asemasta huolimatta toteutunut ja Suomi todellakin sitoutui nollatavoitteeseen kesällä pidetyissä EU-neuvotteluissa.

EU:n taakanjaon vahvistamisen seurauksena kiiwas väittely nollatavoitteen merkityksestä hiipui vähitellen. Ilmastokysymys ei kuitenkaan hävinnyt julkisuudesta, vaan se politisoitui lyhyen tauon jälkeen uudelleen. Keskustelu päästövähennyskeinoista alkoi.

TOISEN AJANJAKSON KESKUSTELU: TUTKIMUSTULOKSISTA ENERGI-AVALINTOIHIN

Toisena ajanjaksona ilmastokeskustelu muuttui lähes kokonaan energia- ja etenkin ydinvoimakeskusteluksi. Esitetyt argumentit myötäilivät

kuitenkin ensimmäisen ajanjakson painotuksia ja niitä merkityksiä, joita ilmastopoliitikalle taakanjakokeskustelun yhteydessä annettiin. Talous ja taloudellinen kasvu olivat edelleen voimakkaasti esillä argumenteissa. Yhteiskunnan kokonaisuuteen vetoaminen oli erityisen tehokas ja ahkerasti käytetty argumentointistrategia, joka keskustelussa piilotti alleen mitä moninaisimpia intressejä ja tapoja tulkinta tilannetta. ”Suomen etu” oli siten keskustelussa eräänlainen yläkäsite, jonka nimissä omia näkemyksiään pyrkivät oikeuttamaan niin ydinvoiman kiihkeät vastustajat kuin myös ydinvoimaa päästövähennyskeinona kannattaneet toimijat. Suomen yhteinen etu määriteltiin jälleen puheenvuoron esittäjästä riippuen painottaen joko uuden teknologian yritysten tai perinteisen metsäteollisuuden merkitystä. Ilmastokeskustelun toinen ajanjakso osoittikin, että kansainvälinen sitoumus kansalliselle tasolle saapuessaan joutui yhtymään hyvin vahvaan olemassa olevien keskustelunaiheiden pohjavirtaan. Vaikka kansalliseen ilmastokeskusteluun väistämättä kytkeytyi myös jatkuvan muutoksen ja dynaamisuuden piirre, keskustelun lähtökohdat kuitenkin perustuivat pitkälti vanhoihin ja vaikiintuneisiin ajattelumalleihin.

”Tähän mennessä poliittisella ylätasolla on pantu tavoitteet siihen järjestykseen, että talouskasvu ja kilpailukyky ovat niin tärkeitä asioita, että sitä ei nyt ainaakaan sutata tämän hiilidioksiditavoitteen nimissä.” (Ylijohtaja Taisto Turunen, kauppa- ja teollisuusministeriö, HS 20.1.1999)

Keskustelun siirtyminen päästövähennyskeinoihin ja etenkin ydinvoimaan toi kuitenkin myös omat erityispiirteensä keskusteluun. Toisen ajanjakson määrittelykonfliktia luonnehtivatkin asiantuntijoiden hyvin ristiriitaiset käsitykset sekä kasvihuonekaasupäästöjen tulevasta kehityksestä että erilaisten päästövähennyskeinojen taloudellisista toteuttamismahdollisuuksista. Nämä ristiriidat saivat näkyvän aseman, koska päästövähennyskeinoista tehdyt erilaiset tulkinnat muotoiltiin ja oikeutettiin useimmiten tutkimustuloksiin vedoten. Argumentoinnissa haettiin siten voimaa tieteen oletetusta objektiivisuudesta ja puolueettomuudesta, mutta samalla toimijat kuitenkin käyttivät valikoidusti hyväkseen ristiriitaisia tutkimustuloksia. Ajanjaksona esiintyneet lukuisat, erilaisiin johtopäätöksiin päätyneet tutkimustulokset ja ennusteet myös heikensivät toistensa todistusvoimaa. Toisaalta sopivasti valittuna

myös yksi ja sama tutkimus saattoi tukea täysin vastakkaisiakin käytäntöjä.

”Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen mukaan hiilidioksidipäästöt voidaan vähentää Kiotossa sovitulle tasolle investoimalla uusiutuviin energialähteisiin ja sähkönsäätöteknologioihin sekä lisäämällä tarvittaessa maakaasun käyttöä.” (Edelleen ei ydinvoimaa -kansalaisliikkeen edustajat Anna-Liisa Mattsoff ja Marika Lohi, HS 21.2.1999)

”Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tekemä selvitys osoittaa, että kallis energia aiheuttaisi metsäteollisuuden ja metallien perusteellisuuden vähenemisen.” (Tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja Martti Tiuri, HS 15.1.1999)

VAIHTOEHDOTON YDINVOIMA

Ydinvoimaa kannattaneiden toimijoiden argumentointi seurasi tiiviisti ensimmäisenä ajanjaksona nollatavoitetta uhkana pitäneen toimijakolition argumentointitapoja. Perinteiset teollisuudenalat nähtiin edelleen Suomen talouselämän perusrunkona ja argumentoinnissa keskityttiin puolustamaan niiden toimintaedellytysten ennallaan säilyttämistä. Ilmastopoliitikan keinovalikoima näyttäytyi puolestaan uhkana – ydinvoimaa lukuun ottamatta. Tämä johtui ennen kaikkea siitä, että toimijat arvioivat päästövähennyskeinoja ensisijaisesti sen perusteella, mikä olisi niiden välitön vaikutus perinteisiin energiaintensiivisiin toimialoihin.

”Kuusi on luontainen mekaanisen massan raaka-aine, mänty ja koivu luontuvat sellunkeittoon. Toinen ratkaiseva tekijä ovat tuotteet. Sanoma- ja aikakauslehtipaperit tehdään jatkossakin hiokkeesta ja pitkää arkistointi-ikää tarvitsevat valkoiset hienopaperit sellusta. Kolmantena asiana on koko alan kilpailukyky, koska halpaa puuta on muualla saatavissa. Ilmastopoliitikan nimissä näitä peruskysymyksiä ei voida ohittaa.” (Johdaja Pertti Laine, Metsäteollisuus ry., HS 17.1.1999)

Suurvoimalakysymys oli jo pitkään tätä ennen ollut tärkeä aihe suomalaisessa energiakeskustelussa. Varsinkin vaatimukset ydinvoiman lisärakentamisesta olivat aina sopivan tilaisuuden tulen putkahtaneet esiin julkisessa keskustelussa. Tätä taustaa vasten myös ilmastokeskustelun muuttuminen toisena ajanjaksona lähes kokonaan ydinvoimakeskusteluksi on ymmärrettävää. Perinteisiä toimintamalleja kannattaneiden toimijoiden näkemys energian kulutuksen kasvun välttämättömyydestä yhdistyi luontevasti vaati-

mukseen energian riittävän ja edullisen saata-
vuuden turvaamisesta. Poliittisesti relevantiksi
energiantuotantovaihtoehdoksi määrittyi tällöin
ainoastaan suurikapasiteettinen sähköntuotanto
– eli ydinvoima.

”Jotta hallitusohjelman keskeiset taloudelliseen kas-
vuun perustuvat tavoitteet voidaan saavuttaa, on kas-
vava sähkön tarve voitava tyydyttää mahdollisimman
edullisesti.” (Finergyn ympäristöjohtaja Anneli Niku-
la, HS 28.4.1999)

Muut vaihtoehdot energiankulutuksen kasvun
tyydyttämiseksi tyrmättiin lisäydinvoiman kan-
nattajien puheenvuoroissa sen sijaan yksiselittei-
sesti. Ydinvoiman kannattajien argumentointi pe-
rustuikin pitkälti ydinvoimalle vaihtoehtoisten
energiantuotantomuotojen poissulkemiseen. Il-
mastotavoite itsessään esti hiilidioksidipäästöjä
tuottavan kivihiihen esittämisen varteenotettavana
vaihtoehtona. HS:n toimittajan sanoin: ”Ilman
huolta ilmastosta Suomi polttaisi surutta halpaa
kivihiihtä”. Maakaasun olisivat kyllä hyväksyneet
energiaratkaisuksi myös ydinvoimaa kannattaneet
toimijat, ainakin periaatteessa, mutta sitä puoles-
taan rasitti toimitusten epävarmuus. Tämä tuli
selkeästi esille aivan tutkimusajanjakson lopulla,
jolloin Ruotsin valtiopäivät hyväksyi kannanoton,
jonka mukaan maakaasun laaja käyttöönotto tai
uuden maakaasuputken vetäminen Ruotsin kaut-
ta ei ole ajankohtaista. Ruotsin päätöksen nähtiin
käytännössä vieneen potentiaalin myös
Suomen maakaasuhaaveilta ja romuttaneen poh-
joismaisen maakaasuverkon luomisen. Toisaalta
useissa ydinvoiman kannattajien puheenvuorois-
sa ydinvoimaa ja maakaasua ei edes välttämättä
pidetty toisilleen vaihtoehtoisina energiantuotan-
totapoina:

”Ydinenergia ei yksin riitä, vaan me tarvitsemme maa-
kaasuakin niin paljon kuin sitä järkevällä tavalla on
saatavissa. Mutta ei Suomi voi yksinään ryhtyä rahoit-
tamaan maakaasuputkea Venäjältä Suomen kautta Kes-
ki-Eurooppaan.” (TT:n toimitusjohtaja Johannes Ko-
roma, HS 31.3.1999)

Pienimuotoisten energialähteiden potentiaalia
energiantuotannossa pidettiin sen sijaan margi-
naalisena ja niiden painotettiin olevan vielä
lähivuosikymmenien ajan lähinnä tutkimus- ja
kehityskysymyksiä. Myöskään puun ei uskottu
kelpaavan perusvoimaa tuottavan voimalan polt-
toaineeksi. Ydinvoiman lisärakentamista kannat-
taneet toimijat julistivatkin energiapolitiikassa

olevan kyse ”teknisesti kypsistä suurtuotanto-
menetelmistä”.

”Se [sähkön tuotannon lisääminen] ei onnistu promil-
leluokan tuotantomenetelmillä, niin ihanilta kuin ne
periaatteessa kuulostavatkin.” (Akateemikko Jorma K.
Miettinen, HS 20.2.1999)

Ydinvoimalle myönteisen argumentoinnin kan-
nalta tärkeää oli lisäksi, että ydinvoimalle alkoi ol-
la otollinen aika keväällä pidettävien eduskunta-
vaalien vuoksi. Ydinvoimalahakemuksen läpivi-
miseksi hallitusohjelmaan tuli saada maininta
ydinvoimasta – tai ainakin vaihtoehtojen piti jää-
dä avoimiksi. Ilkka Ruostetsaari (1998, 199–200)
onkin todennut, että ajoittain ydinvoimakeskus-
telu on politikointia, jolloin kyse ei ole lainkaan
energiapolitiikasta, vaan ydinvoiman käytöstä pe-
liviläineenä puolueiden välisessä valtakamppailus-
sa, esimerkiksi tulevan hallituksen kokoonpanoa
silmällä pitäen. Ydinvoimaa kannattava argu-
mentaatio oli kuitenkin ilmastokeskustelun yh-
teydessä selvästi sopeutunut ajan henkeen eli yleis-
eseen ympäristöhuoleen – tavoitteistaan silti tin-
kimättä. Ydinvoimaa puolustettiin yhä useammin
nimenomaan ympäristöperustein ja erityisesti
muistutettiin ympäristövastuun kantamisen tär-
keydestä. Tällöin esimerkiksi tuontisähkön käyt-
täminen nimettiin vastuun pakoiluksi.

”Ajattelu elämisestä tuontisähkön varassa on pään pa-
noa pensaaseen, erityisesti jos sähkö tehdään Tanskas-
sa hiilivoimalla tai Venäjällä ydinreaktoreissa.” (Valtio-
varainministeri Sauli Niinistö, HS 17.2.1999)

ENERGIAMARKKINOIDEN MUUTOKSET

Ydinvoiman lisärakentamista vastustaneiden toi-
mijoiden argumentointi jatkoi nollatavoitetta
puolustaneen toimijakoalition viitoittamalla lin-
jalla. Argumentit kuitenkin eriytyivät tämän lin-
jan sisällä enemmän kuin ensimmäisenä ajanjak-
sona ja kiinnittyivät ensisijaisesti kahteen päätee-
maan. Näistä ensimmäisessä korostettiin erilais-
ten teknis-hallinnollisten ratkaisukeinojen mah-
dollisuutta muuttaa yhteiskunnan vakiintuneita
toimintatapoja ympäristön kannalta kestävä-
miksi. Olennaiseksi kysymykseksi nostettiin suur-
voimalaratkaisun sijasta teollisuuden rakenne-
muutos, jonka avulla energiankulutuksen vähe-
nemisen ja talouskasvun uskottiin voivan toteu-
tua yhtä aikaa. Ekologinen verouudistus – tai va-

rovaisemmin ”hallittu verotuksen painopisteen muutos” – nähtiin keinona saada aikaan tuotantorakenteen muutos.

”Hurjimman vaihtoehdon mukaan energian hintaa nostettaisiin vuosittain 5 prosenttia 20–30 vuoden ajan. Vähitellen yhteiskunnan ja talouden olisi sopeuduttava siihen.” (Sosiaalipolitiikan dosentti Ilmo Massa, HS 26.1.1999)

Toinen ydinvoiman vastustajien argumentointia tukeva pääteema korosti markkinoiden ohjausvaikutusta. Ydinvoimaa lähestyttiin tällöin taloudellisen epävarmuuden näkökulmasta: sen epäiltiin ennen pitkää osoittautuvan taloudellisesti kannattamattomaksi energiantuotantomuodoksi. Puheenvuoroissa epäiltiin myös, ettei kukaan lopulta rakenna ydinvoimaa siihen liittyvien taloudellisten riskien vuoksi. Ilmastokeskustelun kannalta olennaista olikin, että markkinoiden ohjausvaikutukseen vedottaessa voitiin argumentoida uuden ydinvoiman rakentamista vastaan ottamatta kantaa varsinaisesti ydinvoiman haluttavuuteen. Talouden lainalaisuuksia korostamalla ydinvoima koetettiin saada näyttämään epäpoliittiselta kysymykseltä.

”Sillä [ydinvoimalla] ei tule olemaan sijaa markkinavoimien hallitsemassa uudessa energiapolitiikassa järkevänä vaihtoehtona.” (Professori Pentti Malaska, HS 15.1.1999)

Ydinvoiman vastustajien puheenvuoroissa kansallisia toimintatapoja vertailtiin ahkerasti globaalilla tasolla tapahtuvan kehityksen kanssa. Kansainvälinen kehityssuunta ympäristötietoisempiin markkinoihin muodosti vahvan argumentointiperustan erityisesti ydinvoiman riskitekijöihin vedottaessa. Argumenteissa hyökättiin siten sellaista puhetapaa vastaan, jonka ei ole tarvinnut ottaa huomioon kansainvälisen talouden uusia kehityspiirteitä. Argumentoinnissa muistutettiin, että perinteiset toimintatavat eivät enää ole selviöitä 1990-luvun lopun globaalitalouteen siirtyneessä Suomessa. Tämä argumentointitapa osui selvästi myös ydinvoiman kannattajien heikkoon kohtaan: ilmastokeskustelussa taloudelliset riskit tunnustettiin usein ydinvoimaan myönteisesti suhtautuvien toimijoiden lausumissa.

”Suomen sähkömarkkinoiden säännöstelyn purkaminen ja pohjoismaisen energiapörssin luominen ovat radikaalisti muuttaneet maamme energiahuollon edelly-

tyksiä. Suuri ydinvoimakuoro ei näytä huomanneen sitä: se laulaa vanhasta 60- ja 70-lukujen partituuristaan, jolloin energiahuolto oli hyvin säännösteltyä eikä hintakilpailua tunnettu. (Kirjailija Lars Sund, HS 3.2.1999)

Markkinoiden ohjausvaikutusta korostavissa argumenteissa vedottiin myös ydinvoiman käyttöön liittyviin riski- ja vastuukysymyksiin, joiden vakavuus todistettiin kansainvälisin esimerkein. Ydinvoimalaonnettomuudet tuntuivat kuitenkin menettäneen retorista voimaansa ydinvoiman vastustamisessa. Ajankohtaisempi ilmastokeskusteluun vaikuttanut asia olikin kevään 1999 aikana tihentynyt rinnakkaiskeskustelu ydinjätteen loppusijoittamisesta. Tämä liittyi Posiva Oy:n suunnitelmiin periaatepäätöshakemuksen jättämisestä eduskunnalle, mutta myös kansainväliseen keskusteluun. Ydinjäteteema yhdisti siten ilmastokeskustelun yhdeksi sivujuonteeksi arvoperustaisen, ainutlaatuisuutta painottavan riskien arvioinnin ja toisaalta tekniseen rationaalisuuteen perustuvan riskitulkinnan, jotka asettuivat argumentoinnissa vastakkain.

Ensimmäisen ajanjakson tavoin myös toisen ajanjaksona esiintyi argumentteja, joissa korostettiin ympäristönsuojelun ensisijaisuutta. Nämä argumentit esiintyivät aineistossa kuitenkin hyvin marginaalisessa muodossa. Edistyskellisiä toimintatapoja osoittavista kansainvälisistä esimerkeistä koottiin siten tärkein vastakertomus vahvalle ydinvoimatarinalle. Monipuolisen, ajankohtaisiin ilmiöihin perustuvan argumentointinsa avulla ydinvoiman vastustajat pystyivät myös selvästi horjuttamaan ydinvoimaa kannattaneiden toimijoiden argumentointia. Ensimmäiseen ajanjaksoon verrattuna koalitiot olivatkin tasaväkisempiä. Perinteisten toimintamallien ja lisäydinvoiman puolesta argumentoinut vaikutusvaltainen teollisuus- ja talouselämän eliitti oli kuitenkin edelleen keskustelun hallitseva osapuoli.

RINTAMALINJOJEN MUOTOUTUMINEN

Ilmastokeskustelussa eri ajanjaksoina ilmenneet rintamalinjat eivät syntyneet tyhjästä. Vientiteollisuuden toimintaedellytysten puolesta puhuva ja ydinvoimaa kannattava teknostruktuuri⁶ on asetunut toimintatapojen muutosta kannattavien yhteiskunnallisten voimien kanssa vastakkain useissa energiapolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä jo monesti aiemminkin. Näkemuserot ovat tul-

leet esille erityisesti suhtautumisessa ydinvoimaan. Kuitenkin myös välillisesti energiantuotantovalintoihin ja energiantensiivisen teollisuuden kilpailukykyyn vaikuttavat energiatalouden ohjausmuodot ovat olleet keskustelun ja kiivaidenkin kiistojen kohteena.

1990-luvun puolivälissä julkisuuteen nousut energjaverokiista oli yksi ilmastokeskustelua pohjaavista määrittelykamppailuista. Siinä vahvimpia aseita olivat tutkimukset, joilla tuettiin erilaisia näkemyksiä Suomen energjaverojen suuruudesta muiden maiden verotuskäytäntöihin verrattuna. Tutkimukseen kiinnittyy myös toinen merkittävä energiapolitiittisten kiistojen aihe, joka edelleen vaikutti myös ilmastokeskustelun kuluun: kyse on erilaisten energiatulevaisuutta koskevien skenaarioiden laadinnasta. Ristiriitoja ovat perinteisesti aiheuttaneet eri organisaatioiden tekemät kilpailevat skenaariot. Myös ilmastokeskustelussa erilaisia skenaarioita käytettiin ahkerasti argumentaatioperusteina ja niistä tuli – määrittelykamppailujen ollessa kiivaimmillaan – myös itse kiistojen kohteita.

Ydinvoimaan tukeutuva vaikutusvaltainen elinkeinoelämän eliitti on kaikissa kiistoissa – niin energjaverokiistassa, ”skenaarioiden sodassa” kuin edelleen ilmastokeskustelussakin – muotoutunut hallitsevaksi koalitioksi, joka on tukeutunut itsensä selväksi koettuun asemaansa energiapolitiikassa (energjaverotuksen osalta ks. Luukkanen & Vehmas 1997). Tämän hallitsevan koalition valtakäytön aktiivinen vastustus on puolestaan usein kiinnittynyt ensisijaisesti pienen tutkijaryhmän tutkimuspanostukseen. Tämän ryhmän jäseniä voikin kutsua eräänlaisiksi promoottoreiksi (vrt. Peltola & Wessberg 2000), jotka ovat aktiivisesti nostaneet esiin hallitsevalle koalitiolle vastakkaisia intressejä. Ympäristöministeriö on kiinnittynyt näiden näkemysten tukiportaaksi mm. tutkimusten tilaajana. Vihreä liitto ja useat ympäristöjärjestöt ovat puolestaan omaksuneet retoriikkaansa näiden aktiivien esille tuomat argumentit.

Energiapolitiikan ympärille vakiintuneet valta-

suhteet ovat kuitenkin myös alttiita muutokselle. Ilmastokeskustelussa tästä viitteitä antoi ydinvoiman lisärakentamista vastustaneen koalition vahva asema toisena ajanjaksona. Keskustelun kuluessa tapahtunut valtasuhteiden hienoinen horjuminen ei kuitenkaan muuttanut miksiäkään keskustelun osapuolien välillä vallinnutta voimakasta kahtiajakoa. Vastapuolen argumentaation sisällöt näyttivät jopa ajoittain yksinkertaisesti kaatoavan näkyvistä, koska keskustelun osapuolet olivat asemoituneet pysyviin leireihin. Näistä valta-asemista katsottuna esimerkiksi Vihreän liiton argumentointi ja tavoitteet määrittyivät keskustelun kuluessa aivan muuksi kuin ympäristöprotestiksi.

”Vihreiden ympäristöpolitiikka on demagogian avulla tapahtuvaa vallan tavoittelua, sillä heidän ohjelmallaan ei voida ainakaan kahteen sukupolveen ratkaista taloudellisesti ja ympäristöstävällisesti perusvoiman tuotantoa.” (Akateemikko Jorma K. Miettinen, HS 20.2.1999)

LOPUKSI

Ilmastokeskustelusta löytämäni kaksi tiivistymävaihetta kuvaavat sitovan ilmastopimuksen vähittäistä asettumista suomalaisen keskustelukenttään. Ensimmäisenä ajanjaksona keskusteltiin Suomelle asetetusta nollatavoitteesta, jota koskevia näkemyksiä pyrittiin perustelemaan erilaisilla tulkinnoilla tulevaisuuden energiantarpeesta ja Kioton pöytäkirjan vaikutuksista hyvinvointiin. Toisena ajanjaksona päästövähennysvelvoitteesta tuli sen sijaan pikemminkin argumentointiperuste muiden asioiden, lähinnä tiettyjen energiaratkaisujen, oikeuttamiseen. Ilmastotavoite antoi tällöin perinteisen energiantensiivisen tuotantorakenteen puolustajille perusteen vaatia ydinvoimaa, jota puolustettiin ”täysin saasteita ja hiilidioksidia tuottamattomana” energiantuotantomenetelmänä. Toisaalta toimijat, jotka argumentoinnissaan sulkiivat ydinvoiman pois energiantuotantovaihtoehtojen joukosta, saivat ilmastotavoitteesta argumentointiperusteen kokonaisvaltaisen rakennemuutoksen edistämiseksi. Näiden toimijoiden lausumissa ilmastonmuutoksesta ja siihen liittyvästä päästövähennysvelvoitteesta tuli symboli yhteiskunnan laajemmalle muutostarpeelle. Muutosvaatimuksistaan huolimatta päästövähennyksiin myönteisesti suhtautuneet toimijat olivat kuitenkin selvästi alistuneet

⁶John Galbraith (1969) on esitellyt teknostruktuurin käsitteen tarkoittaen alun perin yrityssektorin palkatuista johtohenkilöistä muodostuvaa blokkia, joka käyttää valtaa edustamansa organisaation olemassaolon turvaamiseksi. Jarmo Vehmas (1993, 72–73) on myöhemmin todennut, että suomalaisen energiasektorin kehityksessä on havaittavissa samoja piirteitä kuin Galbraithin kuvaamassa teknostruktuurissa.

kasvua korostavaan välttämättömyyspuheeseen ja asettivat – ainakin argumentaation tasolla – tavoitteekseen, samoin kuin päästövähennyksiä kritisoineet toimijat, nimenomaan taloudelliseen kasvuun perustuvat hyvinvointitavoitteet.

Ilmastokysymys tuli siis otetuksi haltuun tehokkaasti kummankin ajanjakson aikana: kiistelevät koalitiot sulauttivat ja politisoivat sen osaksi monihaarisia kansallisia keskusteluja, jotka olivat jo ikään kuin odottamassa ilmastokysymyksen saapumista. Olemassa oleva keskusteluympäristö myös rajasi ilmastokysymykseen liittyvää mahdollisuuksien kenttää jo ennalta. Kansallisen tason keskusteluun otettuna ilmasto-ongelma alkoikin saada piirteitä, joilla oli enää hyvin vähän tekemistä alun perin huolenaiheena olleen luonnontieteellisen ilmiön kanssa. Ympäristön tilan aiheuttamasta huolestuneisuudesta huolimatta ilmastopolitiikassa kiisteltiin siis ensisijaisesti siitä, miten taloudellisen kasvun edellytykset pystytään parhaiten säilyttämään. Talouskasvun taustalla hyvinvointi oli ilmastokeskustelun perimmäinen kysymys, mutta ilmastomuutos ei liittynyt siihen enää ympäristöongelmana. Keskustelussa ilmastomuutos liitettiin ihmisten hyvinvointiin lähinnä kasvihuonekaasupäästöjen sääntelypolitiikan aiheuttamien oletettujen taloudellisten seurausten kautta. Esimerkiksi ilmastomuutoksen vaikutuksia luontoon ja sitä kautta ihmisten hyvinvointiin käsiteltiin toimijoiden puheenvuoroissa vain niukasti. Ilmasto-ongelmalle oli siten tyypillistä näyttäytyminen eräänlaisena reunaehtona keskustelussa, joka käsiteli pääasiassa talous- ja energiapolitiikan olemassa olevia teemoja. Ensimmäisenä ajanjaksona ilmasto-ongelmaa käsiteltiin reunaehtona talouden kehitykselle – joko positiivisessa tai negatiivisessa mielessä. Toisena ajanjaksona ilmasto-ongelma näyttäytyi puo-

lestaan reunaehtona energiaratkaisujen valitsemiselle. Näiden argumentointitapojen kautta ilmasto-ongelma sai lopulta välineluohteen muiden tavoitteiden saavuttamisessa.

Missä määrin kansainvälinen ympäristöpolitiikka voi sitten olla tuloksekasta, jos kansalliset ongelmanmääritykset kadottavat alkuperäiset tavoitteet – ja lopulta jopa itse ongelman? Ympäristökysymysten globaalien määrittelyyn vastapuoli onkin se, että ongelmat jäävät helposti yksittäisen maan näkökulmasta kovin kaukaisiksi, abstrakteiksi uhkakuviksi. Ilmastomuutoksen kohdalla ongelman luonne aistein havaitsemattomana ja suurelta osin vasta tulevaisuudessa konkretisoituvana uhkana entisestään vahvistaa tätä vierauden tunnetta. Paikallisesti rajoittuneissa ympäristökysymyksissä tilanne on toinen, sillä ympäristöongelmien vaikutukset voidaan useimmiten kokea välittömästi myös omassa elämässä. Kansainvälisen ympäristöpolitiikan toteuttamisen kannalta keskeinen kysymys onkin, voidaanko ihmiset saada kantamaan vastuuta ympäristöongelmista siten, että ne vaikuttavat poliittisiin ratkaisuihin myös siellä, missä niiden negatiivisia vaikutuksia ei koeta. Suomalaisen ilmastokeskustelun perusteella vastaus tähän kysymykseen ei ainakaan vielä ole varauksettoman myönteinen. Kansallisella tasolla käydyssä määrittelykamppailussa nationalismiin pohjautunut oman edun tavoittelu näyttäytyi päällimmäisenä asiana, eivätkä globaali ja kansallinen lopulta kohdanneet toisiaan. Niiden yhteensovittaminen – tai ainakin niiden erillisuuden huomioon ottaminen – on kuitenkin tärkeää, jotta ei tehdä tyhjiksi ponnistuksia, joihin me kaikki väistämättä joudumme osallistumaan. Määriteltiinpä ilmastokysymys miten tahansa, kasvihuonekaasujen vähennyspolitiikka on jo todellisuutta.

KIRJALLISUUS

Donner-Amnell, Jakob: Puulla parempiin päiviin ja kestävään kehitykseen? – Metsäsektori suomalaisessa talous- ja ympäristökeskustelussa laman vuosina. Teoksessa: Massa, Ilmo & Rahkonen, Ossi (toim.): Riskiyhteiskunnan talous. Suomen talouden ekologinen modernisaatio. Helsinki: Gaudeamus, 1995

Galbraith, John: Uusi yhteiskunta. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 1969

Kaisti, Hanna & Perimäki, Anu & Luukkanen, Jyrki & Vehmas, Jarmo & Tirkkonen, Juhani & Karppi, Ilari: Kohti hyväksyttävää ilmastostrategiaa. Ilmastokysymyksen käsittely suomalaisessa lehdistössä Kioton ilmastokokouksen jälkeen. Tampereen yliopisto. Jul-

kaisematon käsikirjoitus, 2000

Leiponen, Aija & Ylä-Anttila, Pekka: Teknologia ja talouskasvu – Uusien kasvuteorioiden näkökulma. Teoksessa: Lemola, Tarmo (toim.): Näkökulmia teknologiaan. Helsinki: Gaudeamus, 2000

Luukkanen, Jyrki & Vehmas, Jarmo: Diskursiivinen taistelu Suomen energiaverotuksesta. *Kosmopolis* 27 (1997), 25–49

Peltola, Taru & Wessberg, Nina: Paikallisten energiaratkaisujen ehdot ja merkitys ympäristöpolitiikassa. *Ympäristö ja Terveys* 1 (2000), 8–13

Perelman, Chaïm & Olbrechts-Tyteca, Lucie: *The New Rhetoric. A Treatise on Argumentation*. USA: University of Notre Dame Press, 1969

Perimäki, Anu: Suomalaisen ilmastokeskustelun toimitukset ja argumentit. www.uta.fi/laitokset/alue 2001

Ruostetsaari, Ilkka: Energiapolitiikka käännekohtaus. Järjestöt ja yritykset vaikuttajina vapautuvilla energiemarkkinoilla. Tampereen yliopisto, Poliittikan tutkimuksen laitos, 1998

Sairinen, Rauno & Viinikainen, Tytti & Kanninen, Vesa & Lindholm, Arto: Suomen ympäristöpolitiikan tulevaisuuskuva. Tampere: Gaudeamus, 1999

Suhonen, Pertti: Mediat, me ja ympäristö. Tampere: Hanki ja jää, 1994

Vehmas, Jarmo: Tieteidenvälinen energiatutkimus. Suomen energiasektori erilaisissa konteksteissaan. Lissensiaatintutkimus. Tampereen yliopisto, 1993

Vehmas, Jarmo: Suomen energiatalouden ekologinen modernisaatio. Teoksessa: Massa, Ilmo & Rahkonen, Ossi (toim.): Riskiyhteiskunnan talous. Suomen talouden ekologinen modernisaatio. Helsinki: Gaudeamus, 1995

Väliveronnen, Esa: Ympäristöuhkan anatomia. Tampere: Vastapaino, 1996.

ENGLISH SUMMARY

Anu Perimäki: Emission ceiling, limits of the economy, and need for energy needs – the Finnish climate debate (Päästökatko, talouden rajat ja energian tarve – suomalaisen ilmastokeskustelun muotoutuminen)

In December 1997 world leaders convened in Kyoto to sign a revised UN Framework Convention on Climate Change: this was the first ever international instrument which set specific ceilings aimed at reducing emissions of greenhouse gases. In this article I will be looking at how international climate policy was received in Finland following the signing of this convention. In particular, I am interested in the ways in which the different parties to the debate tied what they regarded as key aspects of the climate problem with other themes. In addition, I discuss some of the factors that may explain the choices these parties made in their argumentation.

The material for the study comprises items on climate policy published in Finland's biggest daily Helsingin Sanomat between 1 Jan 1998 and 30 June 1999. The article is based on an in-depth analysis of opinion pieces published in the newspaper: for this purpose I draw upon Chaim Perelman's argumentation theory. I focus on two periods that saw particularly lively debate. During the spring following the Kyoto conference, the debate in Finland focused on the question of how the targets for reducing greenhouse gas emissions should be divided between the EU Member States. In June 1998 the EU Member States reached agreement on this issue, and the debate in Finland subsided. However it was rekindled towards the end of 1998 when the attention focused mainly on the implications of the so-called zero target to Finnish energy policy. In both periods the debate effectively boiled down to a power struggle between two opposite camps.

In the first period the main tension between the two camps concerned the zero target set for Finland at the Kyoto conference. Those strictly opposed to the zero target in Finland's case based their argumentation on economic realism, according to which it would not be

possible to reach that target without adverse effects to welfare, the economy and employment. Those who took a favourable view on the zero target were by contrast determined to draw a positive picture of the reforms and how they could be made to fit in with economic welfare. During the second period the debate focused almost exclusively on questions of energy and particularly nuclear energy. The arguments of those in favour of nuclear power highlighted the importance of safeguarding traditional industries. Those opposed to new nuclear power, by contrast, referred to the new trends in development in the international economy and the prospects of ecological structural change.

The most prominent theme in the debate was indeed the economy. Views on the economy and economically rational action determined the way in which different parties argued their case and very much influenced the themes they chose to raise. Depending on who was making the argument, economic growth was considered to be based either upon new technology or upon traditional forest industry. Thus the impacts of the Kyoto Convention were interpreted either in positive or negative terms. The impacts of climate change upon the environment and by the same token on people's welfare received only marginal attention in the debate.

The emergence of energy solutions, and nuclear energy in particular, as a key theme in the climate debate was closely related to the strong position in Finnish society of the energy intensive export industry. The primacy of economic growth in the climate debate reflected established social power relations because parties arguing for the importance of environmental questions had to back up their argument by reference to economic "facts". In spite of general environmental concerns the main issue of contention was how the conditions for economic growth could best be safeguarded. Indeed the climate problem appeared rather as a boundary condition in a debate in which the main accent was largely on the attainment of other than environmental objectives.

KEY WORDS:

Climate policy, climate change, Kyoto Convention, economic welfare, economic growth, energy issues, nuclear energy, ecological structural change, debate, Finland